

SAMOSPRÁVA A FINANCOVÁNÍ VEŘEJNÝCH VYSOKÝCH ŠKOL DESET LET PO PŘIJETÍ ZÁKONA O VYSOKÝCH ŠKOLÁCH

VLADIMÍR ADÁMEK

Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Česká republika

Abstrakt v rodném jazyce

Veřejné vysoké školy jsou dnes demokraticky organizované samosprávné instituce. Právní úprava jejich samosprávy a financování je předmětem předkládaného příspěvku, který je zároveň připomenutím, že uplynulo právě deset let od přijetí zákona o vysokých školách. Úvodní část příspěvku je věnována samosprávě veřejných vysokých škol jako součásti zájmové samosprávy, další část příspěvku pojednává o některých souvislostech právní úpravy financování veřejných vysokých škol a závěrečná část příspěvku je úvahou de lege ferenda o přijetí samostatného právního předpisu, který by upravoval financování vysokých škol.

Klíčová slova v rodném jazyce

Vysoká škola, zájmová samospráva, územní samospráva, státní rozpočet, dotace ze státního rozpočtu, příspěvek ze státního rozpočtu.

Abstract

Today, public universities are democratically organized self-administering institutions. Subject of the contribution submitted is the legal regulation of their self-administration and funding, serving at the same time as a reminder of the fact that ten years from the adoption of the Act on Universities have just passed. The introductory part of the contribution deals with the self-administration of public universities as part of special interest self-administration, while some aspects of the legal regulation of public universities funding are discussed in the following section of the contribution, and the concluding part of the contribution is a lex ferenda reflection on the adoption of a separate legal regulation dealing with the funding of universities.

Key words

University, special interest self-administration, territorial self-administration, state budget, subsidies from the state budget, contribution from the state budget.

1. ÚVOD

Blíží se konec roku 2008, ve kterém uplynulo právě deset roků od přijetí zákona o vysokých školách.¹ Toto období je dostatečně dlouhé na to, abychom se na jeho konci zastavili a učinili zhodnocení. Přijetí zákona bylo bezesporu významným milníkem pro další fungování veřejných vysokých škol jako samosprávných institucí. Za uplynulých deset let zákon doznal řadu změn, o některých bude pojednáno v příslušných pasážích následujícího textu. Během uplynulých deseti let došlo také k významným událostem ve společnosti, mezi nejvýznamnější patří zcela jistě vstup České republiky do Evropské unie (dále jen EU) v roce 2004. Cílem následujícího příspěvku je tedy připomenout aktuální právní úpravu, ale také se zamyslet nad možnou novou koncepcí alespoň části právní úpravy.

¹ Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), v platném znění.

2. SAMOSPRÁVA VYSOKÝCH ŠKOL

Přijetím zákona o vysokých školách v roce 1998 bylo dovršeno úsilí o přeměnu vysokých škol v demokraticky organizované samosprávné instituce, na nichž je zaručena svoboda vědeckého bádání a zveřejňování jeho výsledků, právo vyučovat a učit se, jakož i další akademická práva a svobody. Veřejné vysoké školy nemají být propříště státními organizacemi, nýbrž právně samostatnými veřejnoprávními korporacemi způsobilými mít vlastní majetek a vystupovat v právních vztazích vlastním jménem.² Počátek úsilí o přeměnu vysokých škol v samosprávné instituce je datován porevolučním obdobím roku 1990, ve kterém byl přijat zákon o vysokých školách pojatý jako rámcová právní úprava.³

Samospráva vysokých škol je součástí zájmové samosprávy, která je dále reprezentována profesními komorami s povinným členstvím a komorami s nepovinným členstvím. Zájmová samospráva bývá někdy v literatuře označována negativním vymezením jako samospráva ostatní (neúzemní).⁴ Podle názoru autora příspěvku je toto označení nejvýstižnější. Na rozdíl od územní samosprávy je zájmová samospráva mnohem méně teoreticky propracována a neteší se takovému zájmu teoretiků právních i správních. Pro zájmovou samosprávu jsou charakteristické následující základy:⁵

1. Zákonný základ jejího zřízení. Subjekty zájmové samosprávy jsou zřízeny přímo zákonem jako veřejnoprávní korporace. Výjimkou jsou soukromé vysoké školy, které jsou zřízeny na základě zákona soukromou iniciativou, ovšem s nutností státního souhlasu.
2. Právní základ. Subjekt veřejné samosprávy má vždy právní subjektivitu. Vedle právní subjektivity je významnou složkou právního základu možnost regulovat svými předpisy chování subjektů podrobených zájmové samosprávě.
3. Ekonomický základ. Každá zájmová samospráva má vlastní majetek a vlastní hospodaření. Základním zdrojem příjmů jsou příspěvky členů s výjimkou vysokých škol, kde jsou příjmem platby za studium, ať již od státu nebo od samotných studentů.
4. Osobní základ. Zájmová samospráva jako prvek veřejné správy se vztahuje vždy k osobám, a to především k fyzickým osobám.

Vysokoškolskou samosprávu lze v její historické formě vysledovat již na půdě středověkých univerzit. V roce 1932 význačný český konstitucionalista prof. Vavřínek v polemice proti pojetí universit jako pouhých státních ústavů napsal: „Jest dobrodiní pro stát, kde uvnitř jeho skladby jsou nezávislé korporace, které mají schopnost samosprávy, jejich trvalost omezuje všemocnost státu, v jejich užším kruhu možno svobodně se rozvíjeti, dosíci cti a pravé důstojnosti ve sboru, proniknutém týmž přesvědčením společného ducha a povinnosti stavu, bez potřeby zavděčovat se mocným nebo lichotiti davu veřejného mínění“.⁶ Touto myšlenkou se inspiroval také návrh zákona o vysokých školách.

Veřejná vysoká škola se zřizuje a zrušuje zákonem. Zákon též stanoví její název a sídlo. Do samosprávné působnosti veřejné vysoké školy patří zejména:

² Viz. důvodová zpráva k zákonu o vysokých školách.

³ Zákon č. 172/1990 Sb., o vysokých školách.

⁴ Např. Sládeček, V. O (neúzemní) samosprávě. In Jirásková, V., Suchánek, R. Pocta Prof. JUDr. Václavu Pavlíčkovi, CSc. k 70. narozeninám. Praha: Linde Praha, a.s., 2004.

⁵ Zpracováno podle: Koudelka, Z. Samospráva. Praha: Linde Praha, a.s., 2007.

⁶ Viz. důvodová zpráva k zákonu o vysokých školách.

- a. vnitřní organizace,
- b. určování počtu přijímaných uchazečů o studium, podmínek pro přijetí ke studiu a rozhodování v přijímacím řízení,
- c. tvorba a uskutečňování studijních programů,
- d. organizace studia,
- e. rozhodování o právech a povinnostech studentů,
- f. zaměření a organizace vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké nebo další tvůrčí činnosti,
- g. pracovněprávní vztahy a určování počtu akademických pracovníků a ostatních zaměstnanců,
- h. habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem,
- i. spolupráce s jinými vysokými školami a právníckými osobami a zahraniční styky,
- j. ustavování samosprávných akademických orgánů vysoké školy
- k. hospodaření vysoké školy a nakládání s majetkem v souladu se zvláštními předpisy,
 - l. stanovení výše poplatků spojených se studiem.

Samosprávnými akademickými orgány veřejné vysoké školy jsou

- a. akademický senát,
- b. rektor,
- c. vědecká rada nebo umělecká rada,
- d. disciplinární komise.

Dalšími orgány veřejné vysoké školy jsou

- a. správní rada veřejné vysoké školy,
- b. kvestor.

Přijetí zákona o vysokých školách znamenalo tedy výraznou kvalitativní změnu i pokud se týká právní úpravy jejich samosprávy. Ve srovnání s právní úpravou z roku 1990 je samospráva veřejných vysokých škol upravena komplexně. Významnou změnou je to, že fakulty vysokých škol již nejsou právníckými osobami. Autor příspěvku se domnívá, že v této oblasti je právní úprava dostačující. Na straně druhé, jak již bylo poznamenáno výše, se právní úprava zájmové samosprávy, a tedy i samosprávy vysokých škol, netěší velkému zájmu právních i správních teoretiků. Je možno doufat, že se tento negativní postoj změní a tento typ samosprávy bude podroben dalšímu zkoumání.

3. PRÁVNÍ ÚPRAVA FINANCOVÁNÍ VEŘEJNÝCH VYSOKÝCH ŠKOL

Financování a hospodaření veřejné vysoké školy je upraveno v § 18 až § 20 zákona o vysokých školách. Veřejná vysoká škola sestavuje rozpočet na kalendářní rok a hospodář podle něj. Rozpočet veřejné vysoké školy nesmí být sestavován jako deficitní. Příjmy rozpočtu veřejné vysoké školy jsou zejména:

- a. příspěvek ze státního rozpočtu na vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost,
- b. dotace ze státního rozpočtu,
- c. poplatky spojené se studiem,
- d. výnosy z majetku,
- e. jiné příjmy nebo jiné příspěvky než uvedené v písmenu a) ze státního rozpočtu, ze státních fondů, z Národního fondu a z rozpočtů obcí a krajů,

- f. výnosy z doplňkové činnosti,
- g. příjmy z darů a dědictví.

Na příkladu dvou významných poskytovatelů příspěvku a dotací ze státního rozpočtu bude následně demonstrováno rozdílné nastavení pravidel, na straně jedné jsou to rozhodnutí poskytovatelů o poskytnutí podpory a na straně druhé je to smlouva mezi poskytovatelem a příjemcem podpory.

O poskytnutí příspěvku rozhoduje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen ministerstvo) rozhodnutím na základě žádosti veřejné vysoké školy. Ministerstvo na základě ustanovení § 7 odst. 1 a § 14 zákona o rozpočtových pravidlech⁷ vydává Pravidla pro poskytování příspěvků a dotací veřejným vysokým školám (dále jen Pravidla). Aktuálně platné znění Pravidel bylo zveřejněno pod č.j. 4632/2006-30 dne 24. února 2006. Ve své úvodní části stanoví Pravidla obecné podmínky poskytování příspěvků a dotací a také podmínky použití příspěvků a dotací a jejich finanční vypořádání. Příspěvek poskytuje ministerstvo podle těchto Pravidel veřejné vysoké škole na uskutečňování akreditovaných studijních programů a programů celoživotního vzdělávání a s nimi spojenou vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost. Dotaci poskytuje ministerstvo podle těchto Pravidel na rozvoj vysoké školy a na ubytování a stravování studentů. Ukazatelé pro poskytnutí jednotlivých částí příspěvku jsou následující:

Ukazatelé A a B (studijní programy a s nimi spojená tvůrčí činnost)

Tato část příspěvku se odvozuje od rozsahu a obsahu vzdělávací činnosti vysoké školy, měřené počtem financovaných studií a absolventů, a současně reflektuje postupné metodické změny ve financování vysokých škol směřující ke zohlednění potřebné struktury výkonů a výstupních parametrů vzdělávací činnosti v souladu se záměrem koncepce reformy vysokého školství schváleným vládou České republiky.

Ukazatel C (stipendia pro studenty doktorských studijních programů)

Tato část příspěvku vyjadřuje podporu studentů studujících v doktorských studijních programech.

Ukazatel D (studující nefinancovaní z ukazatele A nebo B; mezinárodní spolupráce)

Ukazatel D je zdrojem pro zvýšení příspěvků podporujících plnění závazků z mezinárodních smluv, které nejsou financovány z ukazatele A nebo B.

Ukazatel F (vzdělávací projekty, programy a záměry)

Ukazatel F je zdrojem pro příspěvky novým vysokým školám a pro zvýšení příspěvků podporujících vzdělávací projekty a aktivity, které nejsou financovány z ukazatelů A a B.

Ukazatel M (mimořádné aktivity)

Příspěvek z tohoto ukazatele přizná ministerstvo na podporu mimořádných, rozpočtem nezajištěných aktivit, které vysoká škola uskutečňuje např. jako důsledek nových právních předpisů nebo nových aktuálních úkolů.

⁷ Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla).

Ukazatel S (stipendia podle § 91 odst. 3 zákona o vysokých školách)

Ukazatel U (ubytovací stipendia)

Institut příspěvku je jednou ze zásadních změn zmíněných v úvodu, kterou prošla právní úprava v této oblasti. Byl zaveden novelou zákona o vysokých školách,⁸ která nabyla účinnosti 1. ledna 2006. Od stávajícího příjmu rozpočtů veřejných vysokých škol ve formě dotace ze státního rozpočtu, která měla svůj specifický režim podle rozpočtových pravidel, se oddělil příjem rozpočtu veřejné vysoké školy ve formě příspěvku, který je v rámci rozpočtových pravidel zařaditelný do kategorie dalších výdajů stanovených zákonem a dovoluje tak odlišný režim vypořádání se státním rozpočtem. Na rozdíl od dotace jsou zůstatkové prostředky z příspěvku převoditelné do rozpočtu veřejné vysoké školy v dalších letech, čímž se má umožnit efektivněji hospodařit, dlouhodobě plánovat a dosáhnout na některé zdroje financování z komerční sféry. Zároveň se tak zvyšuje odpovědnost veřejné vysoké školy za vlastní hospodaření a posiluje se její ekonomický základ samosprávy.

Ukazatelé pro poskytnutí jednotlivých částí dotace jsou následující:

Ukazatel D (studující nefinancovaní z ukazatele A nebo B; mezinárodní spolupráce; projekty podle usnesení vlády ČR)

Dotaci na rozvoj vysoké školy lze z tohoto ukazatele poskytnout na plnění programů AKTION, CEEPUS a SOCRATES a na podporu realizaci vyjmenovaných projektů podle usnesení vlády ČR.

Ukazatel F (vzdělávací projekty, programy a záměry)

Dotaci na rozvoj vysoké školy lze podle tohoto ukazatele poskytnout na podporu projektů a aktivit, které podporují rozvojové záměry vysoké školy nebo ministerstva podle dlouhodobého záměru vysoké školy nebo dlouhodobého záměru ministerstva.

Ukazatel G (vzdělávací rozvojové projekty Fondu rozvoje vysokých škol)

Dotaci podle tohoto ukazatele přizná ministerstvo vysokým školám, na kterých se řeší vzdělávací projekty úspěšné ve výběrovém řízení organizovaném Výborem Fondu rozvoje vysokých škol.

Ukazatel M (mimořádné aktivity)

Dotaci podle tohoto ukazatele přizná ministerstvo na podporu mimořádných, rozpočtem nezajištěných rozvojových aktiv, které vysoká škola uskutečňuje např. jako důsledek nových právních předpisů nebo nových aktuálních úkolů.

Ukazatel I (rozvojové programy)

Dotaci podle tohoto ukazatele přizná ministerstvo vysokým školám, na kterých se řeší projekty v rámci Rozvojového programu vyhlášeného ministerstvem.

⁸ Zákon č. 552/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Mimo stanovení výše příspěvků a dotací na rozvoj vysoké školy upravují Pravidla též stanovení výše dotací na ubytování a stravování studentů.

Podmínky dotací, jejich užití a zúčtování se řídí obecnými předpisy pro nakládání s prostředky státního rozpočtu a zvláštními předpisy upravujícími podporu výzkumu a vývoje. Tím se dostáváme k souvisejícímu právnímu předpisu, a sice zákonu o podpoře výzkumu a vývoje.⁹ Přijetí tohoto zákona bylo vyvoláno potřebou stanovit novou právní úpravu výzkumu a vývoje vymezující práva a povinnosti související s poskytováním podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků. Takto pojatá nová právní úprava byla nejen v zájmu České republiky, ale zároveň byla také nezbytnou součástí příprav pro přijetí do EU. Nová právní úprava tedy zahrnuje problematiku podpory výzkumu a vývoje v širším kontextu než právní úprava předchozí, která neupravovala související oblasti, např. vlastnická práva k výsledkům a jejich využití.¹⁰

Zákonem o podpoře výzkumu a vývoje je upravena mimo jiné i činnost Grantové agentury České republiky (dále jen GA ČR), která je významným poskytovatelem účelové podpory grantových projektů. GA ČR je organizační složkou státu a správcem rozpočtové kapitoly. Je samostatnou účetní jednotkou a hospodář samostatně s účelovými a institucionálními prostředky předělenými zákonem o státním rozpočtu České republiky.

GA ČR zabezpečuje

- a. přípravu a realizaci programů a dalších aktivit v oblasti základního výzkumu včetně veřejných soutěží ve výzkumu a vývoji na podporu grantových projektů,
- b. hodnocení a výběr návrhů grantových projektů,
- c. poskytování účelové podpory grantových projektů na základě smluv o poskytnutí podpory nebo rozhodnutí o poskytnutí podpory,
- d. kontrolu plnění smluv o poskytnutí podpory nebo rozhodnutí o poskytnutí podpory a čerpání účelové podpory,
- e. hodnocení a kontrolu průběhu řešení a plnění cílů grantových projektů a kontrolu jimi dosažených výsledků,
- f. zpracování návrhu výdajů GA ČR a zpráv o její činnosti.

Činnost GA ČR je dále upravena zejména nařízením vlády ČR č. 461/2002 Sb., o účelové podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o veřejné soutěži ve výzkumu a vývoji,¹¹ Statutem Grantové agentury České republiky,¹² jakož i dalšími obecně závaznými právními předpisy.

Předsednictvo GA ČR schvaluje svým rozhodnutím Grantový systém GA ČR (dále jen Pravidla),¹³ který slouží k vysvětlení a doplnění některých informací uvedených v zadávací dokumentaci. Pravidla nabývají účinnosti vyhlášením veřejných soutěží ve výzkumu a vývoji

⁹ Zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje), v platném znění.

¹⁰ Viz. důvodová zpráva k zákonu o podpoře výzkumu a vývoje.

¹¹ Nařízení vlády ČR č. 461/2002 Sb., o účelové podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o veřejné soutěži ve výzkumu a vývoji.

¹² Statut Grantové agentury České republiky (příloha k usnesení vlády ČR ze dne 7. 8. 2002 č. 770).

¹³ Grantový systém GA ČR 2008. [citováno 24. října 2008]. Dostupný z : http://pala.gacr.cas.cz/wordpress/wp-content/uploads/2008/02/grantovy_system2008.pdf.

na podporu grantových projektů. U citovaných pravidel se předpokládá termín zahájení řešení projektů od 1. 1. 2009.

Pravidla jsou členěna do těchto základních částí:

1. Základní informace
2. Charakteristika subjektů a grantových projektů
3. Způsobilost uchazeče a její prokazování v rámci veřejné soutěže
4. Finanční náležitosti
5. Návrh projektu – formální náležitosti, podmínky podání a způsob zpracování
6. Veřejná soutěž ve výzkumu a vývoji
7. Postup při řešení grantového projektu (dílčí a závěrečné zprávy)
8. Změny v rámci řešení grantového projektu
9. Důsledky porušení povinností
10. Práva k výsledkům řešení grantového projektu
11. Zveřejňování údajů o grantovém projektu
12. Uchovávání dokumentů
13. Závěrečná ustanovení
14. Přílohy

V části čtvrté Pravidel je upraveno poskytnutí účelových prostředků

1. na základě smlouvy o poskytnutí podpory, která je uzavírána mezi příjemcem, jež není organizační složkou a GA ČR
2. na základě rozhodnutí o poskytnutí podpory vydaného ve prospěch příjemce, jež je organizační složkou

Organizační složkou se dle definice v části druhé Pravidel rozumí organizační složka státu nebo organizační jednotka Ministerstva obrany nebo Ministerstva vnitra zabývající se výzkumem a vývojem.

V předchozí části bylo pojednáno o zásadních faktorech ovlivňujících financování veřejných vysokých škol tak jak jsou upraveny zákonem o vysokých školách a předpisy souvisejícími. Zcela logicky vyvstává otázka zda je aktuální právní úprava po změnách, které zaznamenala od svého přijetí, dostačující. Autor příspěvku se domnívá, že v této oblasti je právní úprava překonána. Bude-li naplněno výše uvedené očekávání a právní úprava samosprávy, potažmo celého vysokého školství, bude podrobena zkoumání právních teoretiků, měla by právní úprava jejich financování být v popředí zájmu. Překonání stávající právní úpravy vidí autor příspěvku v tom, že je velmi obecná a není propracována detailně. Diskuse kolem financování veřejného vysokého školství se soustředí převážně na otázku zavedení či nezavedení školného, ale problematika financování je výrazně obsáhlejší. Velmi také chybí prvek sjednocení, který můžeme nalézt například v právní úpravě financování územní samosprávy, o které bude krátce pojednáno následně.

4. PRÁVNÍ ÚPRAVA FINANCOVÁNÍ VYSOKÝCH ŠKOL VE SLOVENSKÉ REPUBLICE

Myšlenka komplexní právní úpravy provázela přijetí zákona o vysokých školách ve Slovenské republice.¹⁴ Problematika financování vysokých škol je předmětem desáté části

¹⁴ Zákon č. 131/2002 Z. z., o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

zákona, která je náhradou původně zamýšleného zákona o financování vysokých škol. Podrobně je zde upraveno financování vysokých škol v základních vazbách vztahů stát – vysoká škola, student – vysoká škola a stát – student.¹⁵

Předmětem právní úpravy desáté části zákona je:

v rámci HLAVY PRVNÍ FINANCOVÁNÍ VYSOKÝCH ŠKOL

- působnost ústředních orgánů státní správy při financování vysokých škol
- financování veřejných vysokých škol
- financování státních vysokých škol
- financování soukromých vysokých škol

v rámci HLAVY DRUHÉ ŠKOLNÉ A POPLATKY SPOJENÉ SE STUDIEM

- školné a poplatky spojené se studiem na veřejné vysoké škole
- školné a poplatky spojené se studiem na soukromé vysoké škole

v rámci HLAVY TŘETÍ SYSTÉM SOCIÁLNÍ PODPORY STUDENTŮ

- systém sociální podpory studentů
- stipendia
- stipendia z prostředků státního rozpočtu
- stipendia z vlastních zdrojů vysoké školy
- zabezpečení možností stravování a ubytování
- podpora sportovních činností a kulturních činností
- podpora studentů se zdravotním postižením
- studentské půjčky

V souvislosti s touto právní úpravou se autor příspěvku domnívá, že v rámci komplexnosti měla být do desáté části zákona zahrnuta i právní úprava rozpočtu, finančních fondů, majetku, podnikatelské činnosti a hospodaření veřejné vysoké školy, která je předmětem části druhé zákona. Lze se domnívat, že příprava zákona byla v této části inspirována již platným zákonem o vysokých školách v České republice.

5. PRÁVNÍ ÚPRAVA FINANCOVÁNÍ ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY

Komplexní právní úpravu pravidel rozpočtů lze nalézt v právních předpisech výše zmíněné územní samosprávy. Jedná se o zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.¹⁶ Tento zákon upravuje tvorbu, postavení, obsah a funkce rozpočtů územních samosprávných celků, jimiž jsou obce a kraje a stanoví pravidla hospodaření s finančními prostředky územních samosprávných celků. Podobně sjednocující předpis by mohl přinést dle názoru autora příspěvku potřebná komplexní pravidla pro financování a hospodaření veřejných vysokých škol.

¹⁵ Viz. důvodová zpráva k zákonu č. 131/2002 Z. z.

¹⁶ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, v platném znění.

Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů je členěn do šesti částí:

- část první obecná ustanovení
- část druhá finanční hospodaření územních samosprávných celků
- část třetí rozpočtový proces
- část čtvrtá organizace územních samosprávných celků
- část pátá hospodaření svazku obcí
- část šestá přechodná a závěrečná ustanovení

6. ZÁVĚR

Cílem předloženého příspěvku bylo připomenout aktuální právní úpravu samosprávy a financování veřejných vysokých škol deset let po přijetí zákona o vysokých školách. Tento zákon v okamžiku svého přijetí bezesporu znamenal významný milník samosprávy vysokých škol. Samospráva veřejných vysokých škol, jak bylo pojednáno v úvodní pasáži příspěvku, je součástí ostatní (neúzemní) samosprávy, jež se bohužel netěší takovému zájmu právních i správních teoretiků. Obdobně malému zájmu se též dle názoru autora příspěvku těší i právní úprava školství vůbec.

Hlavní část příspěvku je věnována pohledu na aktuální právní úpravu financování veřejných vysokých škol. Autor zvolil pro zdokumentování nastavení pravidel dvou významných poskytovatelů prostředků veřejným vysokým školám, a sice Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Grantové agentury České republiky. Z citovaných pravidel vyplynulo, že část prostředků je poskytována na základě smlouvy, tedy v jiném režimu než je rozhodnutí o poskytnutí prostředků.

Nejen z důvodu výše uvedeného rozporu je možno uvažovat o změně právní úpravy spočívající v samostatném právním předpisu, který by upravoval financování vysokých škol. Tyto jsou dnes stabilizovanými samosprávnými institucemi zájmové samosprávy. Bylo by tedy nanejvýš vhodné vytvořit sjednocující právní předpis, neboť financování vysokých škol je prezentováno poměrně značným objemem prostředků, které systém spotřebovává a dále jejich různorodostí. Tato právní úprava by bezesporu přispěla také k dalšímu rozpracování právní úpravy zájmové samosprávy jako takové.

Jak již bylo výše zmíněno, myšlenka samostatného právního předpisu, který by řešil financování vysokých škol, provázela již přijetí zákona o vysokých školách ve Slovenské republice. V přijatém zákoně je tato problematika předmětem jeho desáté části. Podobnost právní úpravy však můžeme nalézt v územní samosprávě, konkrétně v zákonu o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

Přínos zákona o vysokých školách byl tedy za doby jeho platnosti bezesporu potvrzen. Nyní je třeba reflektovat aktuální situaci a přemýšlet o možných zásadních změnách. Jednou z nich může být i nastíněný zákon o financování vysokých škol.

Literatura:

- Sládeček, V.: O (neúzemní) samosprávě. In Jirásková, V., Suchánek, R. Pocta Prof. JUDr. Václavu Pavlíčkovi, CSc. k 70. narozeninám, Praha: Linde Praha, a.s., 2004, 614 s., ISBN 80-7201-487-0

- Koudelka, Z.: Samospráva, Praha: Linde Praha, a.s., 2007, 399 s., ISBN 978-80-7201-665-5

Kontaktní údaje na autora – email:
Vladimir.Adamek@law.muni.cz